

Kaupungit ja talous sote-uudistuksen jälkeen – suurten kaupunkien näkökulmia

12.3.2021

Markus Syrjänen

Suurten kaupunkien näkökulmasta sote-uudistus heikentäisi toimintaedellytyksiä merkittävästi

1. Julkisten sektorin vastuunkanto kaupungeissa hajaantuu
2. Julkisen talouden hallinnan keinot ja kannustimet heikkenevät paikallisella tasolla
3. Talouden rakenteelliset muutokset heikentävät lainanhoito ja -investointikykyä
4. Suorat ja epäsuorat leikkaukset heikentävät lainanhoito- ja investointikykyä

→ Kokonaisvaikutus julkiseen talouteen?

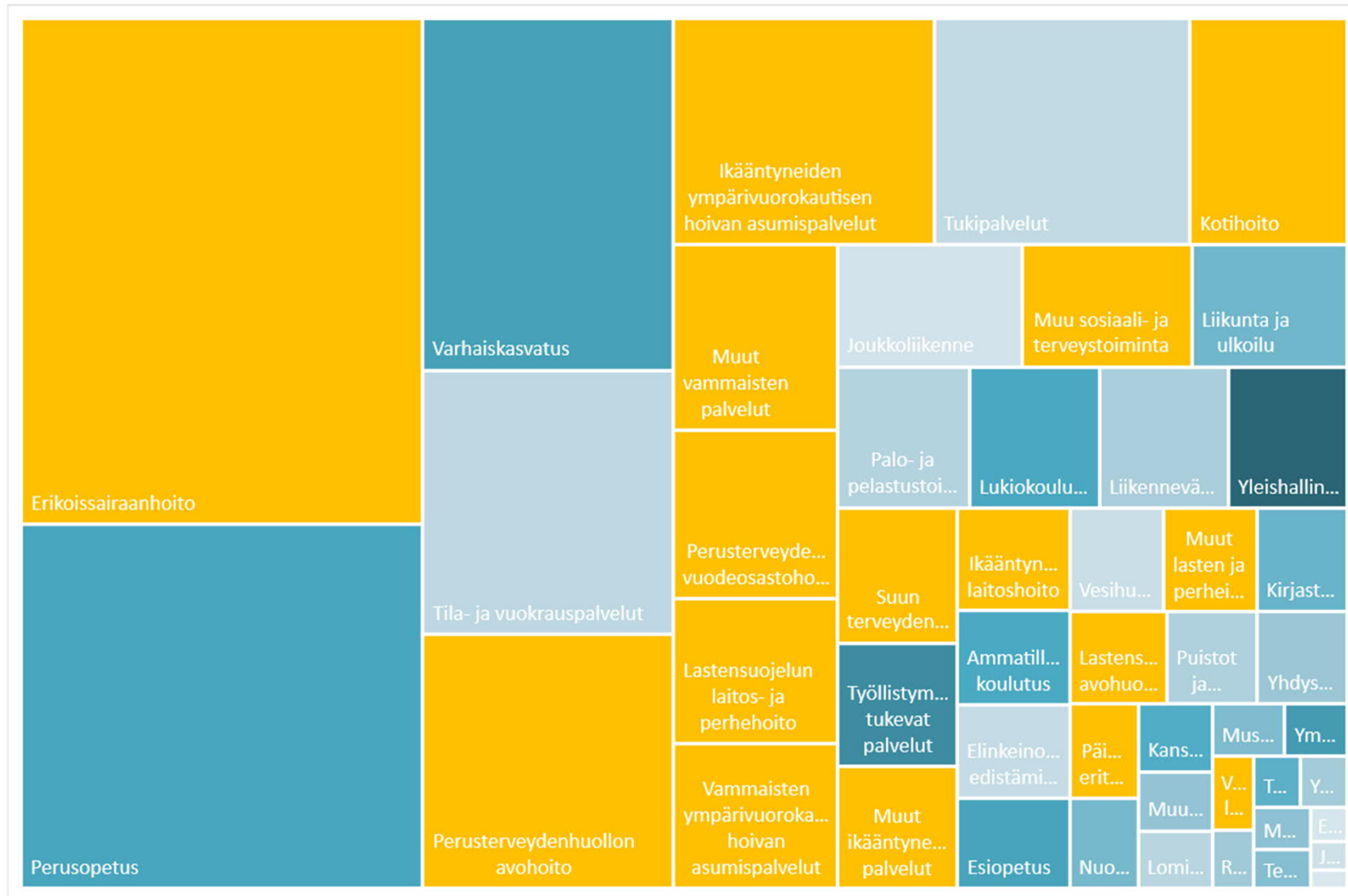
1. Julkisten sektorin vastuunkanto kaupungeissa hajaantuu

Kuntien käyttötalous tehtäväluokittain

- vuosi 2019, yhteensä 45,4 miljardia euroa

Sote-palvelut (keltaisella) ovat merkittävä osa kaupunkien toimintaa.

Suurissa kaupungeissa pääsääntöisesti vain erikoissairaanhoido järjestetään alueellisesti, muut kaupungin toimintana.

Kuntien käyttötalous tehtäväluokittain

- vuosi 2019, yhteensä 45,4 miljardia euroa

Sote-uudistuksesta keskustellaan usein erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon integraation näkökulmasta.

Tämä on vain yksi tarkastelukulma muiden joukossa.

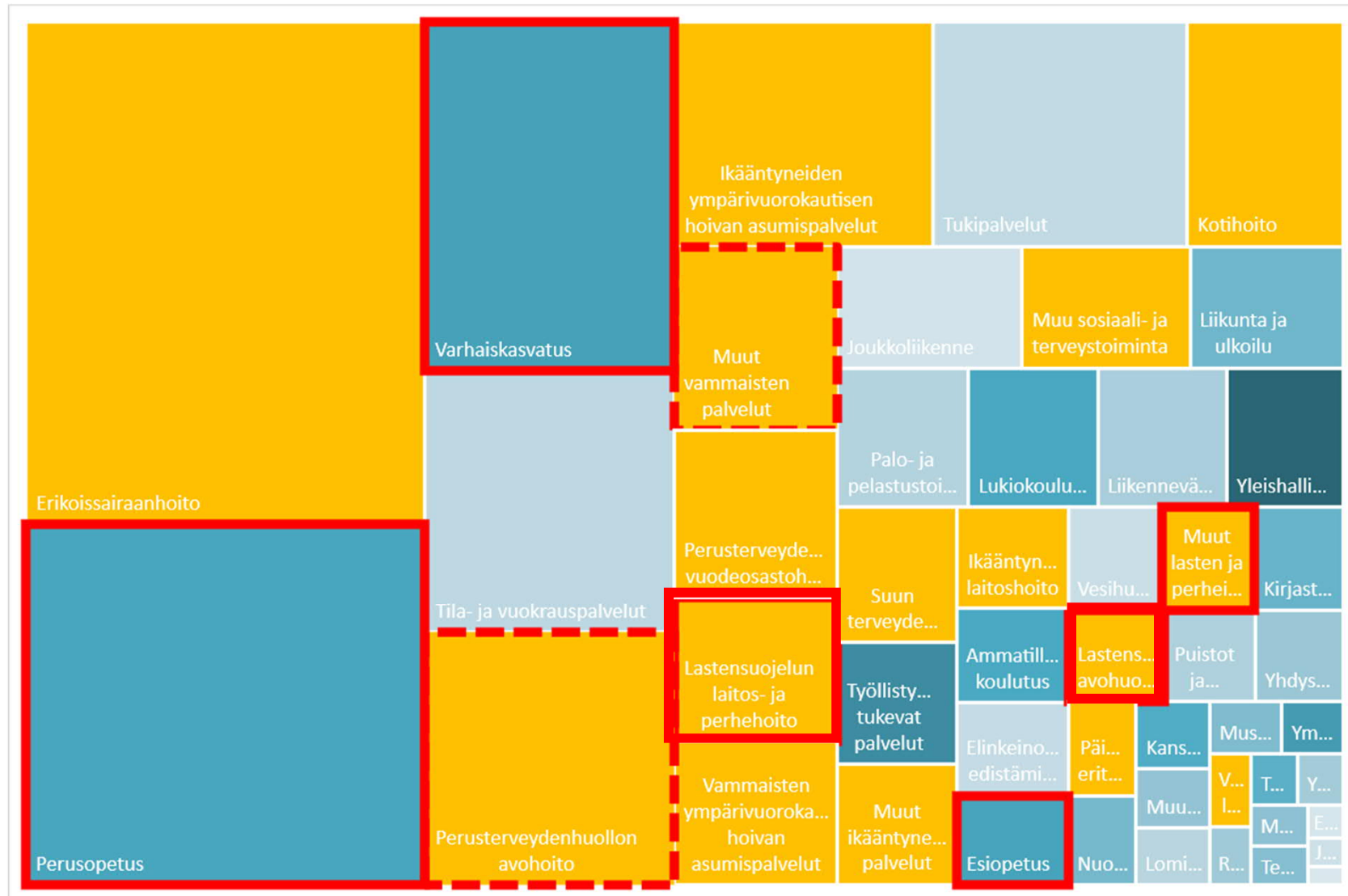

Kuntien käyttötalous tehtäväluokittain

- vuosi 2019, yhteensä 45,4 miljardia euroa

Kaupungin palvelujen sisällä on monia toimialarajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia.

Asukkaiden hyvinvoinnin näkökulmasta lasten ja lapsiperheiden palvelut tärkeä kokonaisuus.

2. Julkisen talouden hallinnan keinot ja kannustimet heikkenevät paikallisella tasolla

Kaupungin taloudelliset kannustimet ennen ja jälkeen

Nykytila

- Elinvoiman edistämiseen välitön ja vahva kannustin
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen välitön ja vahva kannustin
- Veroasteen hallinta luo vahvan kannustimen talouden tasapainottamiseen
- Talouden tasapainotuksen tärkein keino on toimintamenojen kasvun hillintä
- Toimintamenojen kasvua hillittää suurta kokonaisuutta priorisoiden

Soten jälkeen

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen välilliset ja heikot kannustimet
- Kannustin valtionosuuksien maksimointiin kasvaa
- Käyttötalouden tasapainotustarve kohdistuu pääosin kasvatukseen ja opetukseen
- Paine valtion suurempaan osallistumiseen kasvuinvestointeihin kasvaa

3. Talouden rakenteelliset muutokset heikentävät lainanhoito- ja investointikykyä

Suurten kaupunkien talouden rakenteen muutos

Muuttuu

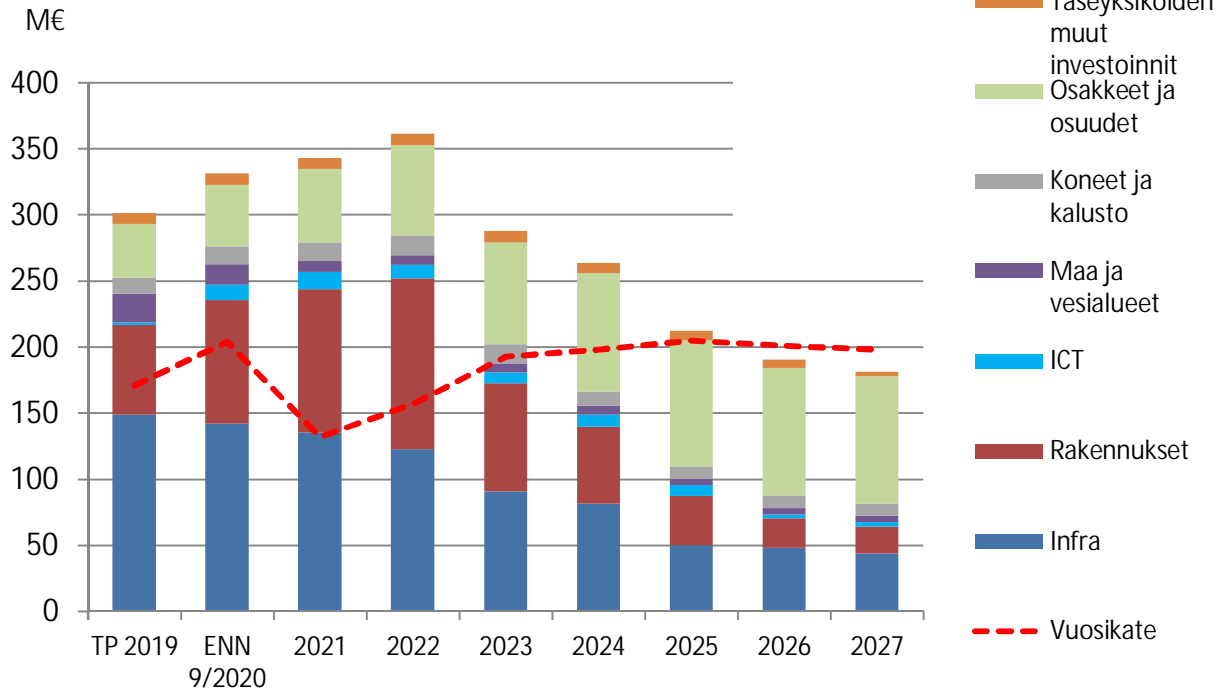
- Käyttötalous ("liikevaihto") puolittuu
- Tulorakenne muuttuu:
valtionrahoituksen osuus kasvaa osalla
kaupunkeja
- Omaisuutta siirtyy vastikkeetta

Ei muutu

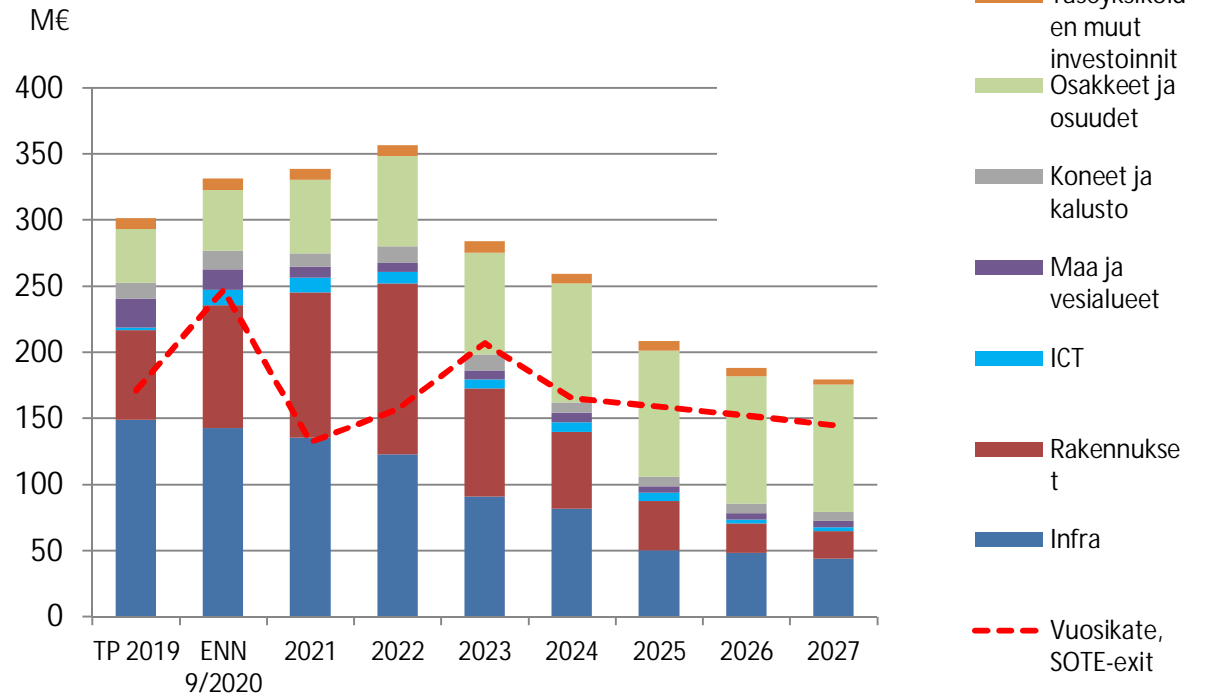
- Lainakanta säilyy entisellään
- Investointitarpeet säilyvät lähes
entisellään

Esimerkki investointien muutoksesta sote-uudistuksessa: Espoon kaupungin investoinnit 2019-2027

Jos sote-uudistus ei toteudu...

Jos sote-uudistus toteutuu 2023...

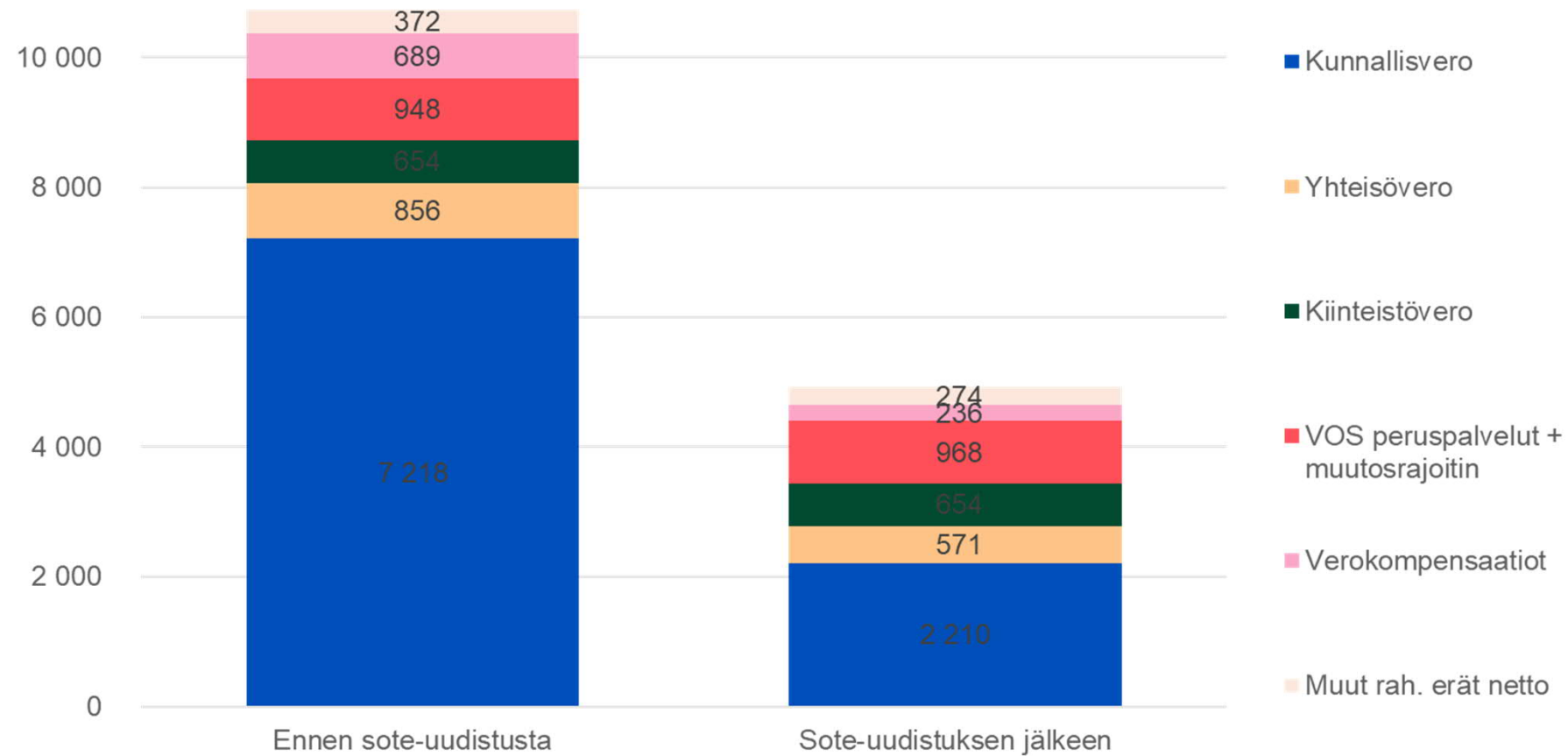

Espoon kaupunki 12/2020 / Ojavuo

Kuuden suurimman kaupungin tulojen muutos

– vertailu 2020 vuoden tasossa, miljoonaa euroa

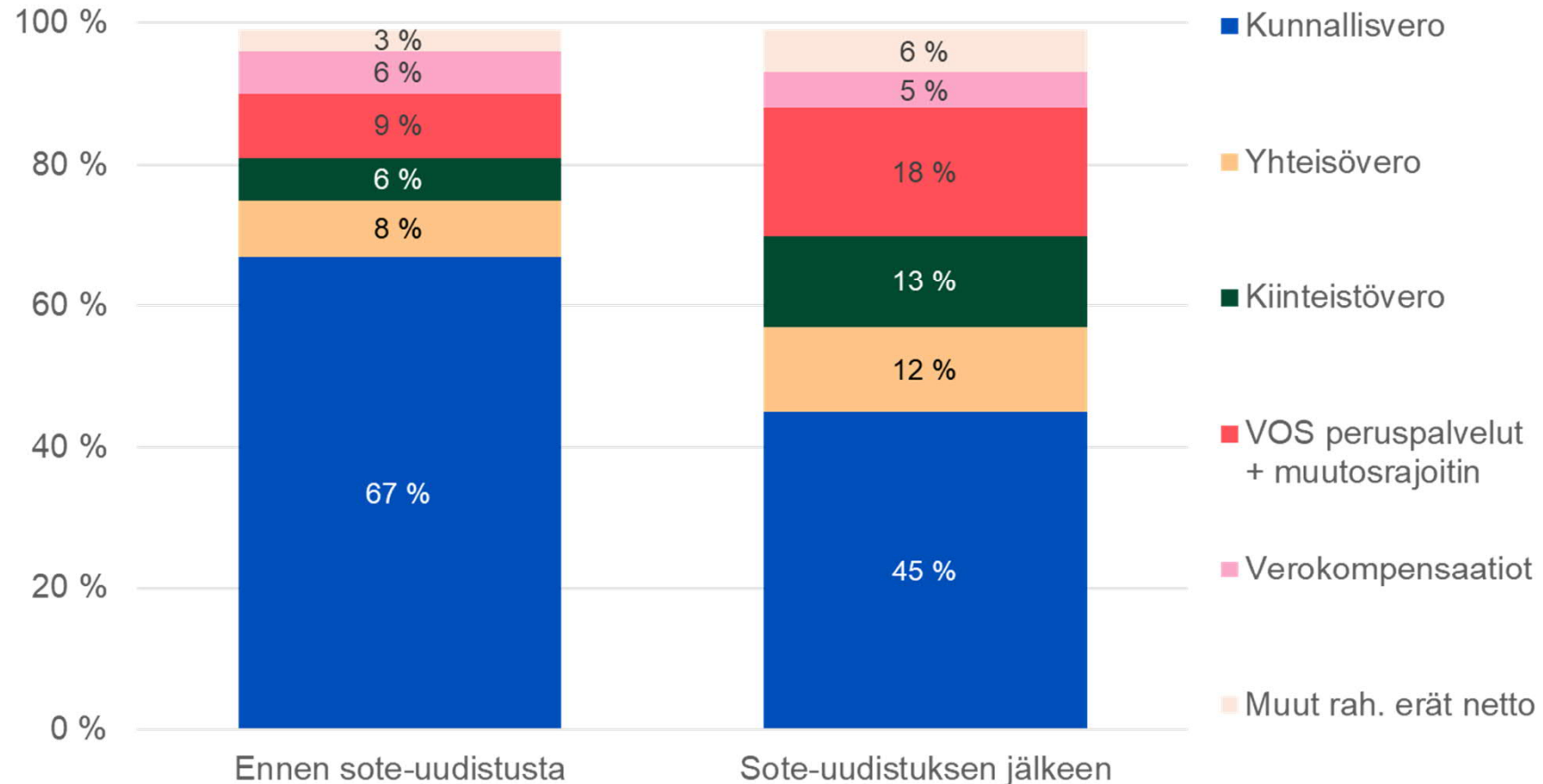
(VM; 12/2020, soteuudistus.fi/rahoituslaskelmat)

Kuuden suurimman kaupungin tulorakenteen muutos

– vertailu 2020 vuoden tasossa, prosenttia rahoituksesta

(pl. toimintatuotot; VM; 12/2020, soteuudistus.fi/rahoituslaskelmat)

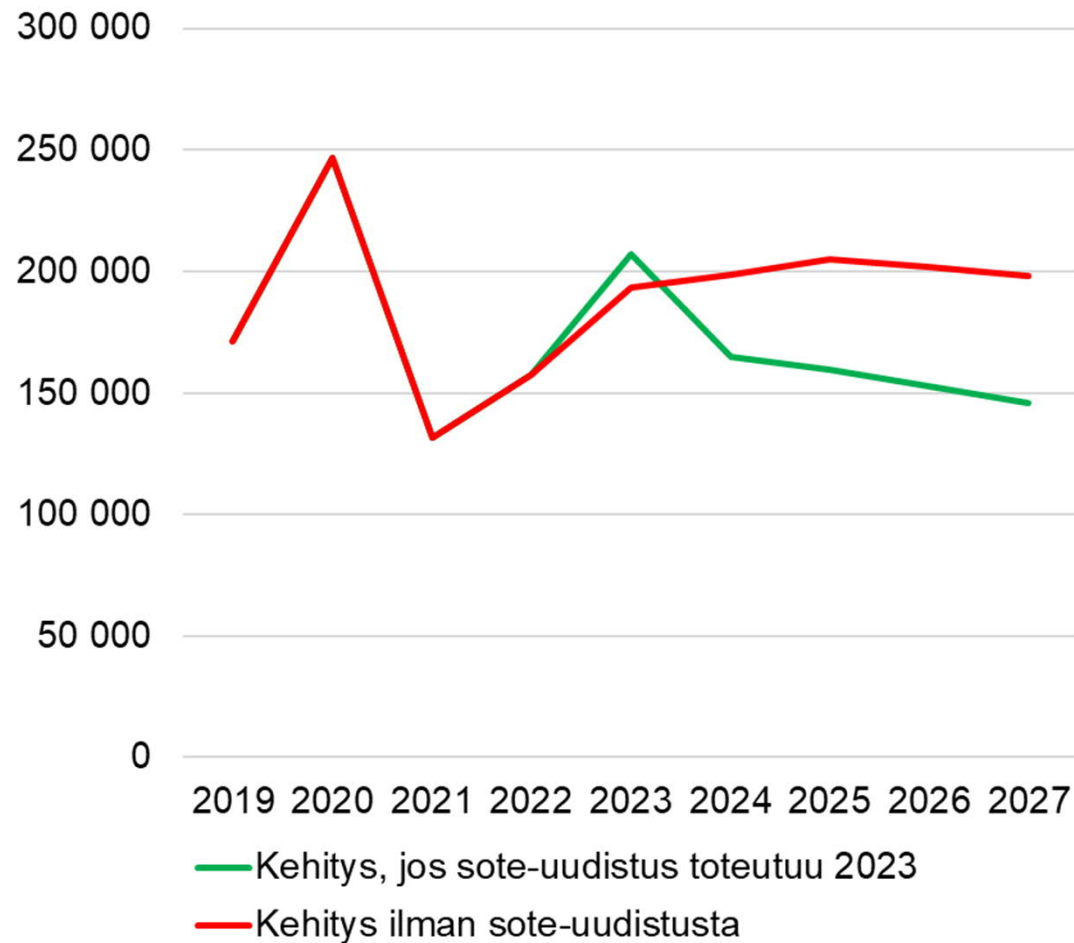
4. Suorat ja epäsuorat leikkaukset heikentävät lainanhoito- ja investointikykyä

Rahoitusleikkauksien kohdistumisen

- Kansallisella tasolla muutos neutraali, kuntien tasolla ei
- Kaupunkien välillä muutosten suunta vaihtelee
  - Siirtyvien tulojen ja menojen erotus kompensoidaan vain osittain, max -60 €/ asukas
  - Em. leikkausta lisää staattinen muutosrajoitinerä valtionosuuksissa
  - Valtionosuusriippuvuus heikentää rahoituksen kasvunäkemyksiä
- Asukkaille hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaukset/lisäykset merkittäviä
  - Hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaus max -100 €/ asukas
  - Tarvekriteeristö suurten kaupunkien näkökulmasta ongelmallinen
- Koronapandemian vaikutukset tekevät siirtolaskelmista arpapeliä

Investointien tulorahoituskyvyn heikkeneminen

– esimerkkinä Espoon vuosikatteen kehitys 2019-27, 1000 euroa

Espoon kaupunki 12/2020 / Ojavuo

Kokonaisvaikutus julkisen talouden tasapainoon?

- Realisoituuko suurten kaupunkien lainanhoito- ja investointikyvyn heikkeneminen?
  - epävarmuuden kasvu nostaa investointikynnystä
  - talouden hallinnan keinojen kaventuminen lisää epävarmuutta
  - suorat leikkaukset ovat investointikyvyn suoraa leikkauksia
  - riski rahoituksen saatavuuteen ja hinnan nousuun?
- Talouden kestävä kasvu on julkisen talouden perusta
- Onnistuuko sote-menojen kasvun hillintä?
  - hyvinvointialueilla ei muita kannustimia kustannusten kasvun hillintään kuin rahoituskehitys
  - miten toimii valtiollinen ohjaus ja kansallinen sote-päätöksenteko?
  - tuotannollisen tehokkuuden kasvulle kovat odotukset
  - päädytäänkö maakuntaveroon? Optimoisiko kolme verottajaa kokonaisuutta?
- Julkisen talouden kestävyys on yhteinen asia kaikille hallinnon tasoille ja alueille

ESPOO
ESBO